

Буквар (вірогідно, надрукований в Острозі не раніше 1598 року)

Складається із 48 нумерованих аркушів. Рядків 15, на деяких сторінках інше число рядків – 5, 9, 10; шрифт (розмір 10 рядків) – 127 мм. Дзеркало набору 212 x 63 мм. Ілюстрації – заставки, кінцівки, ініціали, виливні прикраси. Тит. аркуш в рамці із виливних прикрас. На звороті тит. арк. – герб *В.-К. Острозького*. Титул: “Сіа книжка словескаа Рекомаа грамматика блговоленіемъ бжїи состависа. Ро афчи [1598]”.

Дослідники книги – болгарський вчений П. Атанасов, українські Я. Запаско, Я. Ісаєвич, російський В. Лук'яненко. На їх думку, текст передрукований з острозького видання 1598 р. – “*Книжка словенскаа рекомаа грамматика...*” (*Буквар*), яка зберігається також за кордоном України – в Англії, в Бодлеянській бібліотеці в Оксфорді. Виявив і опублікував Б. відомий болгарський дослідник П. Атанасов. Єдиний збережений примірник (некомплектний) знаходиться у Софії (Болгарія). Ксерокопії цього болгарського примірника Б. надіслані в ОА у червні 1997 р. із Софії директором Народної бібліотеки “Кирил и Мефодий” проф. Кирилом Топаловим. Здійснений у 1997 р. в ОА аналіз цього примірника, названого проф. П. Атанасовим “Софійським фрагментом”, у порівнянні з бодлеянським екземпляром, переконливо засвідчив, що збережений у Софійській бібліотеці стародрук є лише одним із примірників другого видання 1598 р. острозького “Букваря”, що зберігся у Бодлеянській бібліотеці.

Склад (за публікацією Гусевої): Титул, герб князя *В.-К. Острозького* на звороті тит.; “Начало ѳченїа дѣтемъ хотащимъ разѣмѣти писанїе. Первѣе дана оучитса гллати сіе” – арк. [2-5]; “Прозодѣа; Строчнаа; Число црковное” – арк. [5]; “А сіа азбѣка ѿ книги

осмочастныа, сирѣчь грамматикии” – арк. [6-10]; “Страдална ж сѣть тако” – арк. [11]; “По прозодїи” – арк. [11 зв. – 12]; “По орфографїи” – арк. [13-23]; абетковий акровірш – арк. [24-25]; молитви “За млітьвъ стыхъ ѿць наших; Гди Ісе Хе Сне Бжїи помилѣи насъ, аминь” – арк. [26-40]; трактат Чорноризця Храбра про письмена “Сказанїе, како состави стый Кирилль Философъ азбѣкѣ по ѣзыкѣ словескѣ, и книги преведе, ѿ греческиѣ на словескїи ѣсы” – арк. [40 зв. – 48];

Публікації: Гусева А. А. Издания кирилловского шрифта второй половины XVI в.: Сводный каталог. – Кн. 1-2. – Москва, 2003. – Рис. 164.1-164.2 (факсиміле титулу і одного аркуша).

Місце зберігання: Відомо 2 примірники: Болгарія – Софія (Національна бібліотека), Великобританія – Оксфорд, Бодлеянська б-ка (із записом 1602 р.).

Каталог стародруків: В помощь составителям сводного каталога старопечатных изданий кирилловского и глаголического шрифтов: Метод. указания. – Вып. 4: Предварительный список старопечатных изданий кирилловского шрифта второй половины XVI в. / Сост. Ю. А. Лабынцев. – Москва, 1979. – № 154. – С. 40; Гусева А. А. Издания кирилловского шрифта второй половины XVI в.: Сводный каталог. – Кн. 1-2. – Москва, 2003. – № 164. – С. 1086-1087; Запаско Я., Ісаєвич Я. Пам'ятки книжкового мистецтва. Каталог стародруків, виданих на Україні. – Львів, 1981. – Кн. I (1574-1700). – № 36. – С. 31; Немировский Е. Л. Славянские старопечатные книги кирилловского шрифта в книгохранилищах Великобритании. – Москва, 1993. – № 43. – С. 22; Clemenson R. Cyrillic book printed before 1701 in British and Irish Collections: A Union Catalogue. – London, 2000. – № 59. – S. 63.

Література: Атанасов П. Унікален паметник на руската средновековна култура в Народната библиотека “Кирил и Методий”: Славянската граматика от Иван Фьодоров и България // Известия на Народна библиотека “Кирил и Методий”. – 1971. – Т. 12 (18). – С. 60-71 та додатки; Ісаєвич Я. Д. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. – Львів, 2002. – С. 133; Лук'яненко В. И. Переиздания первопечатной “Азбуки” Ивана Федорова 1574 г. // Книгопечатание и книжные собрания в России до середины XIX в. – Ленинград, 1979. – С. 23-24; Мицько І. З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія (1576-1636). – Київ, 1990.

– С. 122; Немировский Е. Л. Иван Федоров и его эпоха: Энциклопедия. – Москва, 2007. – С. 53-55.

*Микола Ковальський,
Олександр Позіховський*

Бурчак-Абрамович Микола
(* 1858, с. Городня, нині
Любомльського району Волинської
області – † 04.11.1938, м. Житомир)

Православний священик, церковно-громадський, освітній і земський діяч на Волині кінця XIX – початку XX століття. Закінчив Волинську духовну семінарію (1879). Обіймав священицькі і законовчительські посади в сільських парафіях Волині, вивчав церковні архіви, народні звичаї волинських українців. У 1894 р. отримав призначення на посаду другого священика при Михайлівській церкві у Житомирі (пізніше – її настоятеля) за умови особистої наукової і літературної праці у Волинському церковно-археологічному

товаристві і Волинському єпархіальному давньосховищі.

Як найближчий помічник *О. Фотинського*, здійснював інвентаризацію, атрибуцію і опис старожитностей, що надходили в давньосховище. Зокрема, опрацьовував матеріали з архіву і бібліотеки *Дерманського монастиря*, датовані XVI-XVIII ст., які є цінними джерелами до вивчення діяльності місцевого просвітницького осередку й острозької книжності. Співавтор (разом з *О. Фотинським*) третього випуску короткого опису цих пам'яток. Здійснив кілька публікацій у “Волынских епархиальных ведомостях”.

Був репресований і розстріляний. Реабілітований посмертно.

Праці: Бурчак-Абрамович М. М. Краткое описание памятников древности, поступивших в Волынское епархиальное древлехранилище с 1 августа 1894 года по 1 ноября 1898 года // Волынские епархиальные ведомости. – 1899. – Приложения к № 11-21 (у співавторстві з *О. Фотинським*); Бурчак-Абрамович М. М. К истории древневолынской письменности // Волынский историко-археологический сборник. – Житомир – Почаев, 1896. – Вып. 1. – С. 19-23.

Микола Манько